

DOMINIC KEOWN **Hispanista**

“L’edició de l’obra d’Estellés és encara molt caòtica”

XAVIER ALIAGA

El camí pel qual l’hispanista Dominic Keown (Manchester, 1954), professor del Fitzwilliam College de la Universitat de Cambridge, arriba a ser un dels màxims especialistes en l’obra de Vicent Andrés Estellés és sinuós. Aquest irlandès d’origen i convicció, tot i haver nascut a Anglaterra, confessa que el seu primer contacte amb la cultura hispànica es produeix a través del futbol i més concretament pel poder d’atracció que exercia a tot Europa el Reial Madrid dels anys cinquanta i seixanta. Keown estudia espanyol a la universitat, però en comptes d’anar a Madrid, com pretenia fer, per a estar més a prop de Di Stefano i Puskas, aterra a Manresa, l’any 1974, i pren contacte amb el “fet diferencial català” i amb una llengua i una cultura que li provoquen fascinació. Fa 25 anys, però, “baixà” a València, per participar en una traducció d’Ausiàs March a l’anglès. “I m’hi vaig quedar”, diu amb satisfacció.

“Per als hispanistes de la meua generació”, explica, “era més fàcil anar a Catalunya, perquè la cultura era més acadèmica, però a València vaig trobar la presència contundent de Fuster i Estellés. Vaig llegir les *Horacianes* d’Estellés i em vaig sentir copsat. No podies imaginar ni en mil anys els grans intel·lectuals catalans escrivint un poemari tan divers, tan bast i alhora tan elegant, i fer aqueixa recuperació de la cultura popular. Els catalans són molt més refinats, i pense en Espriu, en Riba... Però allò d’Estellés, aquella expressió tan directa, el fet de veure que el poeta pot ser un home del carrer, em va marcar”. “Per a una persona d’una ciutat com Manchester era tocar mare, com diria Estellés, les arrels de la vida”, conclou, i aclareix que aquest vessant arrelat al poble està en l’origen de la

Dominic Keown fotografiat a València. / JESÚS CÍSCAR

universalitat del poeta. “James Joyce deia que, si podia arribar a l’ànima de Dublín, podia arribar a l’ànima de l’univers”.

Des d’aleshores, Keown passa períodes importants de temps a València, que coincideixen amb les llargues vacances lectives de Cambridge. Això li permet desenvolupar una tasca crítica important que es reflecteix en estudis com ara *Sobre la poesia catalana contemporània*, del 1996. Tanmateix, la seua fixació pel poeta de Burjassot es va plasmar en una obra concreta, *Polifonia de la subversió: la veu col·lectiva de Vicent*

Andrés Estellés, de l’any 2000. “Em vaig marcar diversos objectius”, explica, “primer de tot recuperar algunes col·leccions individuals d’Estellés, que no s’han donat a conèixer com cal, perquè en les obres completes és difícil gaudir de la seua intensitat i de la seua varietat expressiva. I també volia recuperar alguns poemaris. El fet és que la qüestió editorial d’Estellés és encara molt caòtica i la seua obra s’ha d’organitzar d’una manera coherent, com solen fer al meu país, amb edicions de poemaris específics i amb una introducció crítica feta per ex-

perts, per a valorar els poemaris a escala individual”.

En aqueixa línia, de fet, s’encamina un dels seus projectes de futur. “Vicent Salvador”, diu en al·lusió a un altre dels estudiosos més destacats del poeta de Burjassot, “va tenir la idea genial de fer-ne una edició crítica, que bàsicament és el que cal. Però amb la situació que tenim al País Valencià és difícil pensar en un suport institucional. Ho haurem de fer nosaltres mateixos i, per tant, es planteja com un projecte a llarg termini”. “La idea és traure tots els poemaris que hi ha en les obres completes, intentar datar-los cronològicament i després convidar els estudiosos d’Estellés, que n’hi ha un bon grapat, que cadascú es faça càrrec d’una col·lecció”, especifica. Keown calcula que amb una desena d’especialistes, i el suport dels seus col·laboradors, “n’hi hauria prou”. “És una qüestió d’organització”, diu, de manera que fa entendre que no li preocupa la mag-

“Per als hispanistes de la meua generació era més fàcil anar a Catalunya”

Ha traduït a l’anglès autors Salvat-Papasseit, Foix, March, Valle Inclán o Fuster

nitud de l’empresa.

La seua tasca de difusió no acaba amb Estellés. Ha traduït a l’anglès autors com ara Salvat-Papasseit, Josep Vicenç Foix, Ausiàs March, Valle Inclán o Joan Fuster, a qui també professa admiració, i té publicats en la seua llengua materna diversos estudis sobre cinema espanyol. La conversa, encetada amb futbol, acaba amb aquest mateix esport: Keown fa constar la seua doble i penosa condició de seguidor del Manchester City i del Llevant. “Ha estat un any horrible”, diu, amb el seu omnipresent humor irlandès.

ta aren els missatges que aportava aquell llibre al moviment valencianista, tot dibuixant un camí que, si bé ho mirem, és el que han recorregut després el nacionalisme valencià i una bona part de l’esquerra, aclaparats per la brutal hegemonia d’una dreta que ha aprofitat sense escrúpols tot l’armament ideològic fabricat durant els anys clau de la batalla civil, tot l’arsenal de materials simbòlics manipulat en el període de la transició. Un camí, dic, del minoritari nacionalisme valencià i d’una part substancial de l’esquerra que els seus protagonistes han recorregut, durant els anys vuitanta i noranta, i a la primeria del segle XXI, sense la creativitat ni la lucidesa, sense el talent, que Marqués hi va esmerçar, tot i que potser sí amb una colossal perplexitat.

El concepte clau del seu assaig ‘País perplex’ és el de “fosca consciència”

les classes populars, herència de la seua adscripció primera a un consellisme benintencionat, el seu discurs, en aspectes com l’ecologisme, el feminisme, la crítica a la cultura patriarcal o la reivindicació valencianista, ens deia coses que avui, amb tota probabili-

Ve de la pàgina 1

En el plantejament de Marqués hi havia moltes aportacions originals, però una de les que no resultaven menors era la seua múltiple argumentació crítica, cap a la dreta valenciana i la seua monumental instrumentalització de sentiments en la societat de masses, cap al nacionalisme esquemàticament catalanista, i cap a l’esquerra majoritària, que ja aleshores apuntava la intenció d’eludir el debat identitari com una qüestió lateral massa plena de polèmiques. Tal com va destacar Rafael Castelló en la tercera edició del llibre, publicada als trenta anys de la primera, “el concepte clau de *País perplex* és el de fosca consciència. Un concepte que obri una porta a l’acció creativa, *profètica*, una porta a l’activisme nacional”.

Evitar l’autocomplaença purista i també la renúncia derrotis-

ta aren els missatges que aportava aquell llibre al moviment valencianista, tot dibuixant un camí que, si bé ho mirem, és el que han recorregut després el nacionalisme valencià i una bona part de l’esquerra, aclaparats per la brutal hegemonia d’una dreta que ha aprofitat sense escrúpols tot l’armament ideològic fabricat durant els anys clau de la batalla civil, tot l’arsenal de materials simbòlics manipulat en el període de la transició. Un camí, dic, del minoritari nacionalisme valencià i d’una part substancial de l’esquerra que els seus protagonistes han recorregut, durant els anys vuitanta i noranta, i a la primeria del segle XXI, sense la creativitat ni la lucidesa, sense el talent, que Marqués hi va esmerçar, tot i que potser sí amb una colossal perplexitat.

En allò substancial, el nostre sociòleg era un home inquiet. Do-

A LA LLETRA

El poder de l’amor

ALBERT GARCIA I HERNÁNDEZ

El títol és ben ambigu. L’amor, com un poder per si mateix. La capacitat que té l’amor de fer i aconseguir coses. Però, també, el poder que es pot exercir en nom o a partir de l’amor.

El diccionari defineix l’amor així: “inclinació o afecció viva envers una persona o cosa”. Diu “o cosa”. Efectivament, l’amor a les coses pot ser una de les característiques del nostre temps. Només cal veure amb quina dedicació i afecció alguns renten i amanyaguen un automòbil o quin lligam estableixen amb el seu telèfon mòbil, dos objectes que comparteixen “mobilitat”(?).

Moltes vegades l’amor a un subjecte no és massa diferent quan la persona és tractada com un objecte. N’hi ha moltes teories, hipòtesis, perspectives. Per exemple, considerar que l’amor no passa sinó és pel poder exercit de l’un envers l’altre.

Altres opinions sostenen que la perplexitat lògica que produeix que una dona haja suportat ser maltractada durant anys només s’explica pel convenciment absolut que manté la posició femenina quan considera que l’amor pot fer canviar el *partenaire*.

Si busquem en la selva informàtica, si busquem a partir de “poder de l’amor”, apareixen centenars de webs que, curiosament, fan referència a la religió, sobretot cristiana. El poder de l’amor sota el poder de l’Església?

El 25 de maig passat es va celebrar a Tarragona una reunió de professionals de la psicoanàlisi per a debatre al voltant d’aquest enunciat: “Avidez, hazaña y simulacro en la vida amorosa”. Resumim: l’avidesa amb què els subjectes canvien d’objectes amorosos és el simulacre d’un amor que avui només es relaciona amb un compromís que els esglaia. Una altra conclusió: és impossible planejar la trobada de dues persones. Aquesta sempre passa per la contingència.

Amor absent de poder? Un poema d’Ana Becciu: “El amor se produce cuando se acaricia una textura, cuando con las manos, o con la boca, se relata. La boca acaricia con relatos, provoca texturas aquí y allá. Y en las texturas se puede leer. Pero casi nadie sabe leer... Hay algo en los ojos de la amada que está quieto, detenido, a la espera. De esta espera se desprende un brillo, un resplandor que no deja ver bien. Cuando la amada abre los ojos, los ahueca, como quien con la mano recoge el agua de una fuente, y retiene en ellos la mirada que protege a todo su pasado. Quien la ama sabe que de esa región estará siempre ausente. Que no ha sido invitado, ni lo será. De ese espacio es, precisamente, de lo que se ha enamorado”.